Dnro
H4398/01.05.01/2015

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Merja Maijala-Liljestrand

12.11.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Asia: Tullin lausunto asiassa Hallituksen esitys HE 55/2015 vp eduskunnalle laiksi rikoslain 48 luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnon antaja:

Tulli/ Lakimies Merja Maijala-Liljestrand, puhelin 040 33 26 658; merja.maijala-liljestrand@tulli.fi

Lausunto:

Pyydettynä lausuntonaan Tulli kunnioittaen esittää seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan, että rikoslakiin lisättäisiin uusi törkeää luonnonsuojelurikosta koskeva rangaistussäännös. Luonnonsuojelurikos voitaisiin arvioida törkeäksi, jos se on kokonaisuutena arvostellen törkeä ja siinä aiheutetaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa eliölajin, luonnonalueen tai muun luontoon kuuluvan kohteen säilymiselle, siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Rangaistusasteikko olisi vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta.

Törkeää ympäristön turmelemista koskevaan rangaistussäännökseen lisättäisiin kaksi ankaroittamisperustetta. Ympäristön turmeleminen voitaisiin arvioida törkeäksi, jos siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Muutoksen johdosta kumottaisiin ankaroittamisperuste, joka koskee rikoksen tekemistä viranomaisen määräyksestä tai kiellosta huolimatta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan ympäristön turmelemista ja tuottamuksellista ympäristön turmelemista koskevien tunnusmerkistöjen selventämistä muuttamatta niitä asiallisesti.

Kuten hallituksen esityksen kohdassa 2.1.2 todetaan, Tulli on vuosina 2009—2013 tutkinut tietoon tulleista luonnonsuojelurikoksista vuosittain keskimäärin viisi, luonnonsuojelurikkomuksista kahdeksan. Tältä osin voidaan todeta, ettei Tullin tiedossa ole, että edellä mainituissa määrissä olisi tapahtunut nyttemmin mitään mainittavia muutoksia. Tullin tietoon tulleissa tapauksissa on tyypillisesti kyse

Valvontaosasto

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt.

OHJAS
Oikeudelliset asiat
Merja Maijala-Liljestrand

postilähetyksinä tai matkustajatuomisina maahantuoduista luvanvaraisista eläin- tai kasviperäisistä tavaroista. Maahan on tuotu esimerkiksi krokotiilin- tai elefantinnahkaisia nahkatuotteita, rauhoitettuja koristekasveja sekä rauhoitettujen eläinlajien kuolleita yksilöitä ja niiden osia. Uutena ilmiönä on viimeaikoina nousut esille erilaisten matelijoiden luvaton maahantuonti. Suomessa jonkun vaarallisen matelijan pitäminen lemmikkieläimenä voi olla sallittua, mutta näin ei ilmeisesti ole useissa muissa Euroopan maissa ja siksi niitä tuodaan Suomeen ja myydään Suomesta.

Hallituksen esityksessä kohdassa 2.3.3. on nykytilaa kuvaavassa osiossa todettu, että luonnonsuojelurikoksesta ei ole säädetty törkeää tekomuotoa. Koska luonnonsuojelurikoksesta tuomitaan yleensä sakkorangaistus tai lyhyt ehdollinen vankeusrangaistus, luonnonsuojelurikoksen nykyinen rangaistusasteikko (sakkoa tai enintään 2 v vankeutta) mahdollistaa normaalirangaistusta ankaramman rangaistuksen tuomitsemisen, jos toiminta on ollut esimerkiksi poikkeuksellisen laajamittaista tai tekijän syyllisyys normaalia suurempaa.

Toisaalta esimerkiksi huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelua tai erityistä suunnitelmallisuutta ei oteta nykyisessä luonnonsuojelurikosta koskevassa säännöksessä erikseen huomioon. Yksittäiset poikkeuksellisen törkeät rikokset voivat käytännössä kohdistua useisiin lajeihin, osoittaa huomattavaa suunnitelmallisuutta tai olla luonteeltaan kansainvälisiä. Rikosten motiivina voi olla huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu, ja rikoksiin liittyvät korvausarvot voivat yksittäistapauksissa olla huomattavan suuria.

Tulli on ollut mukana asian valmistelussa ja osallistunut Oikeusministeriön 26. helmikuuta 2014 asettaman työryhmän työhön. Valmistelun aikana esitetyt Tullin näkökohdat ovat tulleet pääsääntöisesti otetuiksi huomioon ehdotettujen uusien säännösten sisällössä ja ehdotuksen perusteluissa. Sen vuoksi Tullilla ei enää tässä vaiheessa ole asian kannalta merkittävää lausuttavaa.

Valmistelussa on arvioitu tarvetta säätää pakkokeinolaissa törkeää luonnonsuojelurikosta koskevasta telekuuntelusta. Tältä osin Tulli toteaa, että se sinänsä hyväksyy ja ymmärtää Hallituksen esityksessä mainitun perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (PeVL 36/2002) esitetyn perustelun telekuuntelun oikeutuksesta talousrikosten tutkinnassa. Kuitenkin Tulli on jo lain valmisteluvaiheessa esittänyt kantanaan, että telekuuntelu pakkokeinona edistäisi esitutkinnan toteutumista, kun tutkittavat tapaukset ovat Tullin osalta usein kansainvälisiä, niiden toimijat muodostavat verkoston eri maissa ja niiden tutkinta vaatii erityisosaamista sekä myös yhteistoimintaa eri maiden viranomaisten kanssa.

Eri maiden erilainen lainsäädäntö vaikeuttaa yhteisten tutkintamenetelmien tehokkaan hyödyntämisen kansainvälisissä rikostutkinnoissa. Esimerkiksi pakkokeinolain mukaisten pakkokeinojen käyttö Suomen viranomaisille esitetyn oikeusapulain mukaisen oikeusapupyynnön toteuttamiseksi on mahdollista vain siinä laajuudessa kuin Suomen lainsäädäntö sen mahdollistaa, mikäli teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa

Valvontaosasto

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytynyt.

OHJAS
Oikeudelliset asiat
Merja Maijala-Liljestrand

Kansainvälisissä operaatioissa, joissa ainakin yksi epäillyistä on suomalainen, estää esim. televalvonnan käyttämisen mahdollisuuden puuttuminen kansainvälistä yhteistyön tältä osin. Keskieurooppalaiset viranomaiset voivat tutkinnassaan käyttää telekuuntelua ja saattavat pyytää tutkinnan yhteydessä tietoa suomalaisen teleliittymän käytöstä. Telekuuntelu, -valvonta mahdollistaisi kansainvälisten ja kansallisten tekijäkumppanien selvittämisen ja heidän osallisuutensa tekoihin. Lisäksi voitaisiin paremmin selvittää epäillyn liikkuminen Suomessa tiettyinä ajankohtina. Telekuuntelulla olisi mahdollista saada myös pitävää näyttöä toiminnan kaupallisuudesta. Kun lainsäädäntö ei tällä hetkellä mahdollista kyseisen pakkokeinon käyttöä, ei epäiltyjen rikosten tutkiminen yhdessä muiden ulkomaisten viranomaisten kanssa tältä osin onnistu.

Tulli on lain valmisteluvaiheessa katsonut, että olisi syytä selvittää, olisiko perusteita ottaa pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n luettelokohtaan törkeää luonnonsuojelurikosta koskeva kohta. Tullin käsityksen mukaan lisäys voitaisiin tehdä vaikka samaan kohtaan kuin törkeä veropetos. Tällöin oletuksena olisi, että kyseessä olisi jonkinlaisesta kaupallisesti yhteistyössä toimivasta yhteisöstä - joka onkin juuri tämän kansainvälisen yhteistyön maalina poikkeuksetta - ei niinkään yksittäinen rikoksentekijä. Törkeän luonnonsuojelurikoksen listalle ottoa voisi perustella osin samoin kuin törkeän tulliselvitysrikoksen osalta, eli juurikin tuo toiminnan kansainvälisen luonteen perusteella. Tämä erotuksena myös siitä miksi törkeä metsästysrikos ei ole listalla. Metsästysrikosta voidaankin pitää luonteeltaan ja toimijoiden osalta enemmän kansallisena.

Vaikka Hallituksen esityksessä kohdassa 3.3. on todettu, ettei toistaiseksi ole tullut ilmi sellaisia piirteitä sisältäviä luonnonsuojelurikoksia, joissa telekuuntelu voisi tulla kysymykseen, eikä rikollisuustilanteen kehitys osoita tällaista tarvetta myöskään lähitulevaisuudessa eikä telekuuntelusta säätämiseen ei siten arvioida olevan nykytilanteessa syytä pyydetään, että esitutkintaviranomaisten käsitys telekuuntelun tarpeesta kuitenkin huomioitaisiin.

Esityksen valmistelun yhteydessä harkittavana olleisiin ympäristön turmelemista koskeviin rikosnimikkeisiin lisättäväksi mietittyjen vaarantamiselementin osalta Tullin tutkinta ei työryhmätyön aikana katsonut rikosnimikkeen muuttamisella olevan itse tutkinnan kannalta sellaista merkitystä, että Tulli olisi katsonut rikosnimikkeen muuttamiselle olevan sitä puoltavia perusteita Oikeusministeriön esittämien, hallituksen esityksestäkin ilmenevien lainsäädännöllisten perustelujen lisäksi.

Edellä lausuttuun viitaten Tulli ilmoittaa puoltavansa lausuntopyynnössä tarkoitettua uutta sääntelyä.